

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 18 mars 1907, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna.

(1:a U. A.)

Ordinarie anslag.

1:o) Sedan Kungl. Maj:t under förevarande hufvudtitel föreslagit Riksdagen dels att höja det till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan anvisade ordinarie anslag 192,000 kronor till 260,000 kronor, eller med 68,000 kronor, och dels att, utöfver det å innevarande års riksstat till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar till Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan anvisade ordinarie anslag å 192,000 kronor, för enahanda ändamål på extra stat för år 1908 anvisa 68,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet, samt därefter i proposition n:o 44 föreslagit Riksdagen, bland annat, att medgifva att den för kungl.

*Hans Kungl.
Höghet Kron-
prinsens hof-
hållning och
handpenningar
till Hennes
Kungl. Höghet
Kronprin-
sessan.*

[1.]

hofhållningens räkning disponerade tomten n:o 1 i kvarteret Sjöhästen i Stockholm med å tomten varande stall- och andra byggnader måtte i den ordning, Kungl. Maj:t pröfvade skäligt bestämma, för kronans räkning försäljas, hade statsutskottet i utlåtande n:o 39 hemställt, såväl att Riksdagen måtte medgifva, att berörda fastighet finge försäljas, som ock, beträffande den inflytande köpeskillingen, bland annat, att Riksdagen måtte, under förutsättning att den i statsverkspropositionen äskade höjningen af det till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan anvisade ordinarie anslaget såväl som det å extra stat för år 1908 för samma ändamål äskade anslaget icke af Riksdagen bifallas, besluta, att af de medel, som vid ifrågavarande försäljning inflöte, ett belopp af 550,000 kronor skulle ställas till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens disposition, hvilket belopp finge under innevarande år af tillgängliga medel förskjutas.

Hvad utskottet sålunda hemställt har af Riksdagen bifallits. Då Riksdagen sålunda godkänt utskottets förslag till täckande af uppkommen brist i Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hofhållning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förslag om att Riksdagen måtte höja det till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan anvisade ordinarie anslag, nu 192,000 kronor, med 68,000 kronor till 260,000 kronor, icke må af Riksdagen bifallas.

Öfriga ordinarie anslag.

2:o) Beträffande öfriga ordinarie anslag å denna hufvudtitel, hvilka finnas i nu gällande riksstat uppförda, har Kungl. Maj:t icke föreslagit någon förändring, i anledning hvaraf utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel må i riksstaten för år 1908 uppföras till oförändrade belopp.

Vid bifall till hvad utskottet här ofvan föreslagit komma första hufvudtitelns ordinarie anslag att uppföras med oförändrade belopp, eller

för kungl. hofstaten	kronor 1,296,900: —
” ” slottsstaten	” 124,100: —
	<hr/>
	tillsammans kronor 1,421,000: —.

Extra anslag.

3:o) Under punkt 2 af första hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, utöfver det å innevarande års riksstat till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar till Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan anvisade ordinarie anslag å 192,000 kronor, för enahanda ändamål på extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 68,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar till Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan.
[2.]

På den i utskottets yttrande vid punkt 1 här ofvan anförda grund hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

4:o) Kungl. Maj:t har slutligen föreslagit Riksdagen att, till utförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af slottsarkitekten Lindegren uppgjorda kostnadsförslag med de af öfverintendentsämbetet däri vidtagna jämkningar, af sålunda föreslagna arbeten vid Drottningholms slott med tillhörande anläggningar, för hvilkas verkställande medel icke redan anvisats, bevilja ett anslag af 740,000 kronor samt däraf å extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 320,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af sistnämnda belopp redan under innevarande år disponera 160,000 kronor.

Reparationsm. fl. arbeten vid Drottningholms slott med tillhörande anläggningar.
[3.]

Rörande denna framställning innehåller ofvan omförmälda statsrådsprotokoll följande yttrande af departementschefen:

»I nådig proposition den 20 april 1906 föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att till verkställande af vissa reparationsarbeten vid Drottningholms slott på extra stat för innevarande år anvisa ett belopp af 160,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1906 disponera beloppet. Denna framställning blef ock af Riksdagen bifallen.

Enligt hvad det vid berörda proposition fogade utdraget af statsrådsprotokollet öfver finansärenden utvisar, voro nämnda arbeten af-

sedda att utgöra den första afdelningen af en serie synnerligen vidt-omfattande åtgärder för iståndsättande af det historiska slottet med därtill hörande anläggningar, en fråga, som till följd af åtskilliga omständigheter alltför länge blifvit undanskjuten, men därför också numera kräfde en snar lösning.

Då jag nu går att göra framställning i fråga om beredande af tillgångar till fortsättande af det påbegynta företaget, må det tillåtas mig att till en början i korthet erinra om innehållet i de förslag och kostnadsberäkningar, som lågo till grund för omförmälda, till nästlidet års Riksdag aflåtna nådiga proposition.

Sedan riksmarskalksämberet den 10 april 1902 uppdragit åt ståthållarämbetet å Drottningholms slott att låta verkställa ingående undersökningar af slottets tillstånd och behof af reparation samt med ledning däraf uppgöra af kostnadsberäkningar åtföljda förslag till de åtgärder, som i sådant hänseende kunde anses erforderliga, blef arbetet härmed anförtrott åt slottsarkitekten Agi Lindegren. Resultatet af den utredning, som sålunda kom till stånd, framlades af ståthållarämbetet i skrifvelse till riksmarskalksämberet den 11 november 1905.

Enligt af slottsarkitekten Lindegren uppgjorda förslag, hvilka omfattade, det ena själfva slottet med därtill hörande terrasser och det andra de till slottet hörande paviljonger och andra byggnader, skulle samtliga i berörda förslag upptagna arbeten betinga följande kostnader, nämligen:

för utvändiga arbeten å slottet samt terrasserna	kronor	319,946: 15
„ invändiga arbeten å slottet	„	235,529: 46
„ arbetsledning och oförutsedda utgifter	„	64,524: 39
„ vattenledning	„	61,600: —
„ elektrisk belysning	„	66,000: —
„ paviljongerna och öfriga till slottet hörande byggnader	„	305,000: —

eller tillsammans kronor 1,052,600: —.

Ståthållarämbetet, som granskat de uppgjorda kostnadsförslagen, hade emellertid, särskildt med hänsyn till önskvärdheten af att kunna, såvidt möjligt, nedbringa kostnaden, ansett, att vissa af ämbetet närmare angifna inskräkningar eller utslutningar, uppgående till sammanlagdt 119,200 kronor, skulle kunna företagas utan att däraf behöfde uppstå något mera afsevärdt men. Afdroges nyssnämnda belopp från kostnadsförslagens slutsumma, återstode ett belopp af 933,400 kronor, hvilket emellertid, för att icke ett öfverskridande skulle riskeras, syntes lämpligen böra afrundas till 950,000 kronor. Beträffande tiden för be-

loppets utbetalande föreslog ståthållarämbetet, att anslaget måtte fördelas på fem år, dock att första femtedelen finge utgå redan under år 1906.

På föranstaltande af riksmarskalksämberet blefvo dessa förslag inom öfverintendentsämberet underkastade en genomgående granskning, hvilken gaf vid handen, att till förslagens slut-

summor, tillhopa	kronor 1,052,600: —
borde läggas kostnaden för ytterligare erforderliga arbeten.....	„ 33,857: —
hvaremot från den sålunda erhållna summan	kronor 1,086,457: —
syntes kunna till följd af felräkning m. m. dragas sammanlagdt	„ 10,139: 60

då alltså förevarande kostnadsberäkningar komme att sluta på ett belopp af..... kronor 1,076,317: 40

Vidkommande de afdrag, som till nedbringande af anslagsbehovet kunde göras från berörda kostnadsberäkningar, blefvo åtskilliga af ståthållarämbetet föreslagna dylika afdrag af öfverintendentsämberet lämnade utan anmärkning, hvarjämte öfverintendentsämberet fann vissa föreslagna utgiftsposter kunna, utöfver hvad af ståthållarämbetet föreslagits, än ytterligare minskas. Ett af ståthållarämbetet ifrågasatt afdrag af 40,000 kronor genom användande för vissa arbeten af furu i stället för ek blef däremot icke af öfverintendentsämberet godkänt. Till de af ståthållarämbetet föreslagna och af öfverintendentsämberet gillade afdragen, hvilka enligt öfverintendentsämberets beräkning representerade ett belopp af

..... kronor 94,000: —	
föreslog emellertid öfverintendentsämberet ytterligare besparningar till belopp af	„ 11,729: —
eller tillhopa kronor 105,729: —	

Med frånräknande från det ursprungligen beräknade kostnadsbeloppet, så höjdt, som, enligt hvad förut nämnts, af öfverintendentsämberet föreslagits, eller

..... kronor 1,076,317: 40	
af nyssnämnda belopp	„ 105,729: —
kom sålunda den enligt öfverintendentsämberets beräkning erforderliga anslagssumman att, med utelämnande af öretal, uppgå till	kronor 970,588: —
eller i rundt tal 975,000 kronor.	

I underdånig skrifvelse den 1 februari 1906 gjorde riksmarskalksämberet framställning i ämnet, därvid riksmarskalksämberet, med förmälan, att enligt anställd beräkning Drottningholms slottskassa ansåges

kunna med 75,000 kronor bidraga till kostnaden för ifrågavarande reparationsarbeten, hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att till restaurering af Drottningholms slott med tillhörande byggnader anvisa ett belopp af 900,000 kronor, att med 150,000 kronor om året utgå under hvart och ett af åren 1907—1912.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t förenämnde den 20 april 1906 yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet i hufvudsak följande.

Ehuru väl genom hvad i ärendet förekommit till fullo ådagalagts behovet af omfattande reparationsarbeten vid Drottningholms slott och åtgärder syntes böra oförtöfvadt vidtagas för slottets och därtill hörande byggnaders iståndsättande, borde knappast ifrågasättas, att hela det af riksmarskalksämberet begärda beloppet, 900,000 kronor, skulle på en gång beviljas. De föreslagna arbetena vore synnerligen omfattande och beträffande vissa af dem vore ytterligare utredning af nöden, hvartill komme, att, då den summa, som för ändamålet kräfdes, borde fördelas på ett flertal år, det, med hänsyn särskildt till de växlingar i arbets- och materialpris, som under en längre tidrymd vore att emotse, knappast låte sig göra att på förhand med tillförlitlighet beräkna det belopp, som för byggnadernas fullständiga iståndsättande kunde blifva behöfvt. Vid sådant förhållande syntes det lämpligaste vara, att för det dåvarande af Riksdagen äskades medel endast till utförande af sådana arbeten, hvilka vore nödvändiga för de mest trängande bristernas afhjälpan, och till ett belopp, som ungefärligen motsvarade det, hvilket enligt riksmarskalksämberets åsikt borde under det första året komma till användning.

Af de ifrågasatta arbetena kräfdes särskildt de, som afsåge yttertaken och vissa andra yttre delar af byggnaderna äfvensom terrassen mot parken samt kajen, ett skyndsamt utförande; och beräknades kostnaden för dessa, med ledning af en inom öfverintendentensämberet på grundval af omförmälda af slottsarkitekten Lindegren uppgjorda kostnadsförslag upprättad promemoria, till sammanlagdt 160,000 kronor.

I öfverensstämmelse med denna af departementschefen uttalade och af statsrådets öfriga ledamöter biträdda uppfattning blefvo ock sistnämnda arbeten i den, enligt hvad förut nämnts, till 1906 års Riksdag aflåtna nådiga propositionen föreslagna till utförande.

Hvad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit blef, som nämndt, af Riksdagen bifallet, med tillkännagifvande hvaraf Riksdagen i skrifvelse den 23 maj 1906 angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel vidare anförde, att, då det skick, hvori Drottningholms

slott och därtill hörande byggnader befunne sig, syntes nödvändigöra en särdeles omfattande reparation, för hvars utförande ytterligare anslag kunde antagas komma att äskas, Riksdagen emellertid — jämte uttalande såsom sin åsikt, att en del dyrbara reparationsarbeten syntes hafva kunnat betydligt inskränkas genom omsorgsfull tillsyn under tidernas lopp och ett successivt afhjälpande af uppkomna brister medelst anlåtande af de för slottets underhåll anslagna medel — velat tillika framhålla, att det från synpunkten af god hushållning borde tagas i öfvervägande, huruvida icke en del af de till slottet hörande byggnaderna till äfventyrs vore af så ringa gagn för slottet, att dessa byggnader kunde utan afsevärd olägenhet uteslutas från framtida underhåll för slottets räkning.

Vid föredragning den 8 juni 1906 af Riksdagens berörda skrifvelse anbefalldes Kungl. Maj:t riksmarskalksämberet ej mindre att gå i författning om verkställande af de reparationsarbeten vid Drottningholms slott, till hvilkas utförande Riksdagen anvisat medel, än äfven att, i sammanhang med uppgörande af plan för de ytterligare reparationsarbeten vid nämnda slott, som, enligt hvad af riksmarskalksämberets i ämnet gjorda framställning syntes framgå, under den närmaste framtiden därstädes vore af behöfvat påkallade, taga under ompröfning, huruvida någon eller några af de till slottet hörande byggnader kunde utan afsevärd olägenhet uteslutas från framtida underhåll för slottets räkning, samt därefter hos Kungl. Maj:t göra den framställning i ämnet, som förhållandena kunde föranleda.

Med underdånig skrifvelse den 24 november 1906 har nu riksmarskalksämberet öfverlämnat ett af särskilde kommitterade, nämligen t. f. ståthållaren på Drottningholms slott, förste hofmarskalken O. H. R. Printzsköld, såsom ordförande, samt öfverintendenten C. Möller och slottsarkitekten A. Lindegren såsom ledamöter, på uppdrag af ämberet uppgjord plan för fortsättande af de påbörjade reparationsarbetena vid Drottningholms slott.

I den skrifvelse, hvarmed berörda plan öfverlämnades till riksmarskalksämberet, framhöllo kommitterade till en början, att vissa af de till slottet hörande byggnader visserligen icke vore så oundgängligen erforderliga för slottets räkning, att, om desamma icke funnes, deras uppförande skulle anses nödvändigt, men att, då de redan funnes och vore till stort gagn för kungsgården samt kunde utan alltför stora kostnader försättas i godt skick, de vore väl värda att iståndsättas och bibehållas, hvarifrån kommitterade gjorde undantag endast för det så kallade drabantstallet, hvars nedrivande äfven upptagits i samtliga

förslag från senare tid rörande byggnadsunderhållet vid Drottningholm, samt det så kallade götiska tornet, beträffande hvilken sistnämnda byggnad kommitterade emellertid med hänsyn till den framträdande plats den intoge i slottets park, icke kunde underlåta att framhålla önskvärdheten af dess åtminstone nödortftiga yttre underhåll.

Vidare hafva kommitterade hemställt, att det belopp, som för utförande af återstående, i slottsarkitekten Lindegrens förut omförmälda förslag intagna arbeten med däri vidtagna jämkningar, eller 740,000 kronor, måtte fördelas på fem år med omkring 160,000 kronor för hvar och ett af de fyra första åren och 100,000 kronor för det femte året, äfvensom att till utförande närmast måtte ifrågakomma följande arbeten, som dels vore af stor vikt för minskande af eldfarligheten inom slottet och tillhörande byggnader samt i hög grad skulle bidra till deras beboelighet, dels ock vore af den beskaffenhet, att de syntes böra utföras före öfriga såväl yttre som inre iståndsättningsarbeten, nämligen:

utvidgning af vatten- och afloppsledningarna för kungsgården med tillhörande byggnader	kronor 61,600: —
vatten- och afloppsledningar i slottet till kök, serveringsrum, toalettrum, klosetter och badrum med därtill hörande tvättställ, badkar, duschanordningar m. m.	„ 26,250: —
inledning af elektrisk belysning med maskinstation, armatur och lampor	„ 61,000: —
kontroll och tillsyn öfver de olika arbetena äfvensom oförutsedda utgifter	„ 11,150: —
tillsammans kronor 160,000: —	

Därjämte hafva kommitterade vid sin skrifvelse fogat en af slottsarkitekten Lindegren uppgjord promemoria rörande återstående iståndsättningsarbetens fördelning på de fem år, desamma enligt riksmarskalksämbe-
tets förslag skulle komma att ytterligare omfatta.

Enligt denna promemoria borde de af riksmarskalksämbe-
tets ordade reparationsarbetena, med frånseende af redan beslutade och i kommitterades omförmälda skrifvelse till utförande föreslagna arbeten, hvilka vore afsedda att utföras under de två första åren, under de fyra återstående åren komma till utförande i följande ordning och för nedannämnda årliga kostnadsbelopp, nämligen:

3:e året.

Utvändig omputsning af slottet	kr.	32,705: —	
Lagning och delvis ersättande af naturlig sten å fasaderna	„	31,840: 10	
Nya fönster och ytterdörrar af ek	„	53,050: —	
Listers och solbänkars täckande med koppar	„	14,488: —	
Glasarbeten och fönsterbeslag	„	5,500: —	
Reparationer i källrarna och en del af midtelpartiets bottenvåning	„	5,000: —	
Förbättring af brandattiraljen	„	3,000: —	
Reparation af inspektorsbostället	„	2,405: 73	
Oförutsedda utgifter m. m.	„	12,011: 17	kr. 160,000: —

4:e året.

Ombyggnad af terrassen mot sjösidan	kr.	13,952: 35	
Reparation och renhuggning af slottets sockel	„	15,801: —	
Reparation af grindarna till parken ..	„	2,000: —	
Ljusbrunnarnas stenbeläggning, trum- mors och kloakers upprensning eller omläggning samt diverse grusning ..	„	12,135: 60	
Återstående reparationer å paviljongerna	kr.	39,588: 92	
D:o d:o å operahuset	„	18,658: 11	
D:o d:o „ ekonomiflygeln ..	„	3,361: 93	
D:o d:o „ sjöflygeln	„	3,466: 86	
D:o d:o „ vaktstallet	„	23,079: 32	
	kronor	88,155: 14	
efter afdrag af 1/2 af utaf öfverintendentsämbetet föreslagen besparing genom användande af gamla golfplankor	kr.	2,500: —	kr. 85,655: 14
Reparation af hertigarnas stall	„	7,557: 24	
D:o „ stenvärdshuset	„	1,250: —	
D:o „ kapellet	„	10,045: 55	
Oförutsedda utgifter m. m.	„	11,603: 12	kr. 160,000: —

5:e året.

Invändiga arbeten i slottet	kr.	112,295: 91	
För parkettgolf ytterligare	„	6,307: —	
Diverse reparationer af dörrar, snickerier, eldstäder, lås, undersökning och för- bättring af rökgångar, bjälklag, tak- lag m. m. återstående	„	18,400: —	
Beslag	„	4,000: —	
Rifning af drabantstallet	„	2,000: —	
Reparation af hemmet	„	7,076: 80	
Oförutsedda utgifter m. m.	„	9,920: 29	kr. 160,000: —

6:e året.

Återstående arbeten å kungsgården till- höriga byggnader (efter afdrag af åter- stoden af ofvannämnda af öfver- intendentsämbetet föreslagna bespa- ring)	kr.	84,437: —	
Parkens och kanalernas ordnande	„	54,497: 35	
Reparation af uret och urtaflan	„	250: —	
D:o af stora trappan och vestibulen ...	„	21,688: —	
Oförutsedda utgifter m. m.	„	9,716: 05	
	kr.	170,588: 40	
Afrundas med	„	4,411: 60	kr. 175,000: —

För egen del har riksmarskalksämberet anført, att ämbetet be-
träffande de af bemälde kommitterade för år 1907 föreslagna arbeten
ville framhålla, att det för slottets tidsenliga iståndsättande och ett
ändamålsenligt ordnande af belysningen och öfriga med ekonomien
sammanhängande förhållanden vore af synnerligen stor vikt, att de
ifrågasatta arbetena blefve verkställda. Vidare vore det tydligt, att
samtliga dessa arbeten vore sådana, som bäst utfördes, innan öfriga
såväl yttre som inre reparationsarbeten företoges. Utvidgandet eller
införandet inom slottet af vatten-, aflopps- och elektriska ledningar
förorsakade nämligen åtskilliga arbeten i golf och murar, hvilka arbeten
lämpligast borde företagas i ett sammanhang och vara undangjorda
innan själfva reparationsarbetena därstädes påbörjades.

Hvad anginge frågan om vissa byggnaders undantagande från
framtida underhåll, instämde riksmarskalksämberet i hvad kommitterade

yttrat rörande obehöfligheten af det så kallade drabantstallet äfvensom angående underhållet af det så kallade götiska tornet. Af öfriga till slottet hörande byggnader lämnade en del inkomst genom uthyrning, andra åter vore i bruk såsom bostäder dels för slottets tjänstemän, dels ock för uppvaktande och betjäning under de tider, då Deras Majestäter uppehölle sig på Drottningholm. Då af dessa byggnader särskildt de uthyrda vore i jämförelsevis godt skick och de öfriga uppfyllde ett för ekonomiförvaltningen vid slottet afsevärdt ändamål, anslöte sig riksmarskalksämberet till hvad kommitterade med afseende å dem yttrat.

Slutligen har riksmarskalksämberet hemställt, att, som de föreslagna arbetena vore afsedda att utföras efter en sammanhängande plan och år efter år ingripa i hvarandra, anslaget i dess helhet måtte på en gång bestämmas, och sålunda för ändamålet anvisas en summa af 740,000 kronor, att utgå under fem år, 1908—1912, med 160,000 kronor för hvart och ett af de fyra första åren och med 100,000 kronor under det femte året, dock med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera det belopp, som kunde komma att anvisas för år 1908.

I infordradt underdånigt utlåtande af den 7 december 1906 har öfverintendentensämberet, med instämmande i hvad vederbörande yttrat rörande det ifrågasatta uteslutandet från underhåll af de till slottet hörande byggnader, anfört, att beträffande den ordning, i hvilken arbetena med slottets iståndsättande enligt den nu framlagda planen vore afsedda att i första hand komma till utförande, öfverintendentensämberet vid skedd granskning funnit hvad i ämnet föreslagits icke föranleda någon erinran från dess sida.

Den utredning, som låg till grund för den till nästlidet års Riksdag aflåtna nådiga propositionen angående anvisande af medel till verkställande af reparationsarbeten vid Drottningholms slott, och för hvilken närmare redogjordes i det vid berörda proposition fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 20 april 1906, till hvilket jag med afseende härå tillåter mig hänvisa, omfattade, såsom af den nyss lämnade redogörelsen framgår, samtliga de åtgärder, hvilka ansetts erforderliga för slottets och därtill hörande byggnaders och anläggningars iståndsättande.

Med det af 1906 års Riksdag anvisade anslag hafva visserligen de mest trängande bristerna kunnat afhjälpas och därigenom särskildt faran för en fortgående förstöring genom nederbörd och andra klimatiska förhållanden i väsentlig mån afvärjts, men denna omständighet

synes emellertid icke böra föranleda, att frågan i öfrigt skjutes åt sidan, utan torde tvärtom ett fortsatt kraftigt ingripande för iståndsättande af slottet och öfriga anläggningar, i den mån de finnas fortfarande böra bibehållas, vara synnerligen påkalladt.

På sätt förut nämnts, har Riksdagen ansett det böra tagas i öfvervägande, huruvida icke en del af de till slottet hörande byggnaderna till äfventyrs vore af så ringa gagn för slottet, att dessa byggnader kunde utan afsevärd olägenhet uteslutas från framtida underhåll för slottets räkning. Att i detta hänseende gå längre än förenämnda kommitterade föreslagit och riksmarskalksämberet förordat synes mig emellertid, med afseende å hvad därutinnan upplysts, icke vara lämpligt. Jag ansluter mig därför härutinnan till riksmarskalksämberets förslag.

Hvad angår de åtgärder, som utöfver dem, hvilka genom redan anvisade medel kommit till utförande, föreslagits för iståndsättande af slottet med tillhörande anläggningar, torde genom den i ärendet förbragta utredning vara ådagalagd, att samtliga de återstående reparationsarbeten, som innefattas i förenämnda af slottsarkitekten Lindegren uppgjorda kostnadsförslag, med däri af öfverintendentsämberet vidtagna ändringar och jämkningar, äro för ändamålet erforderliga; och anser jag jämväl öfriga i förslaget upptagna arbeten, hvilka afse införande af nya eller förbättrade anordningar vid slottet, såsom utvidgande af de till kungsgården hörande vattenledningar, införande af elektrisk belysning m. m., lämpligen böra komma till utförande i sammanhang med öfriga nu ifrågasatta arbeten.

Den af förenämnda kommitterade, på riksmarskalksämberets uppdrag, upprättade planen för arbetenas utförande har icke heller gifvit anledning till erinran från min sida.

Hvad angår de för ifrågavarande arbeten erforderliga kostnaderna, möter det naturligen icke ringa svårighet att på förhand, särdeles när det gäller en så pass lång tidsperiod, som här är i fråga, med säkerhet beräkna desamma. Enligt hvad förut nämnts, föranledde detta ock min företrädare i ämbetet att vid underdånig föredragning af ärendet den 20 april 1906 tillstyrka framställning till Riksdagen om beviljande af medel till allenast dem af ifrågavarande arbeten, som ansågos vara för slottets och tillhörande anläggningars bestånd särskildt viktiga.

Efter öfvervägande af hithörande förhållanden har jag emellertid för min del kommit till den bestämda uppfattning, att, om än obestridligen en dylik svårighet föreligger — något som för öfrigt gifvetvis alltid mer eller mindre gör sig gällande vid beräkning på förhand af kostnaderna för större byggnadsverk — nämnda omständighet dock icke bör utgöra något afgörande hinder för vidtagande af åtgärd, hvari-

genom nödiga medel, låt vara i någon mån approximativt beräknade, må kunna på en gång beredas för nämnda arbeten i deras helhet, om än det gifvetvis icke bör ifrågakomma annat, än att dessa medel anvisas att utgå under ett flertal år. De fördelar, som kunna vinnas genom att de för arbetena erforderliga medlen anvisas på en gång, äro nämligen enligt min mening synnerligen afsevärda. Tydligt är, att arbetena, hvilka gifvetvis delvis ingripa i hvarandra, endast ifall nödiga garantier vinnas för att arbetena må kunna i ett sammanhang bedrivas och slutföras, kunna på ett enhetligt och lämpligt sätt ordnas och planläggas, något som vid ett byggnadsföretag af den omfattning, som här är i fråga, helt visst utgör ett villkor för vinnande af ett tillfredsställande resultat. Härtill kommer — och detta synes mig icke vara det minst viktiga — att ett klokt och verkligt ekonomiskt användande af beviljade medel endast under sådan förutsättning kan ägarum, hvarjämte icke bör förbises, att, därest anslag på en gång för ändamålet beviljas, däri ligger en kraftig uppfordran för vederbörande att tillse, att kostnaderna för det hela begränsas inom den en gång angifna ramen. För min del anser jag det därför synnerligen önskvärdt, att de för ändamålet erforderliga medlen måtte på en gång beviljas, att fördelas på det antal år, som må finnas lämpligt.

Då ärendet förra gången inför Kungl. Maj:t anmälades, erinrades af föredragande departementschefen jämväl, att, enligt hvad öfverintendentsämbetet i sitt öfver det då upprättade förslaget afgifna yttrande antydt, ytterligare utredning beträffande vissa af de föreslagna arbetena syntes erforderlig.

Enligt hvad af förenämnda statsrådsprotokoll och handlingarna i ärendet framgår, synas de härmed åsyftade arbetena hafva varit uppmuddring af de i den till slottet hörande parken befintliga kanaler samt dränering och rensning af därstädes varande trummor äfvensom uppförande af ny ladugård för kungsgården, beträffande hvilka arbeten öfverintendentsämbetet vid afgifvande af sitt sistberörda yttrande anmärkt, att ämbetet icke varit i tillfälle att granska kostnaderna för desamma. Berörda arbeten, hvilka enligt den nu uppgjorda planen äro afsedda att komma till utförande först under sista året, äro emellertid tydligen delvis, nämligen i hvad rörer den ifrågasatta uppmuddringen och dräneringen, af den beskaffenhet, att kostnaden för desamma svårligen kan på förhand annat än approximativt beräknas. Detsamma gäller visserligen icke i samma mån beträffande det ifrågasatta uppförandet af ny ladugård vid kungsgården, men då, enligt hvad jag inhämtat, såväl det för sistberörda som ock de för öfriga, nu åsyftade arbeten beräknade belopp — utgörande, enligt kostnadsförslaget, för uppmuddring af kanalerna 27,000 kronor,

för trummornas dränering och rensning 5,000 kronor samt för uppförande af ny ladugård 15,000 kronor — likväl efter all sannolikhet kunna antagas i hufvudsak därtill förslå, samt äfven dessa arbeten, åtminstone delvis, säkerligen kunna utföras billigare, ifall de med anlåtande af samma arbetskrafter, som i öfrigt komma till användning, varda utförda i samband med öfriga arbeten vid slottet och aftal om deras utförande under sådana betingelser kan träffas, synes mig icke heller den omständighet, att mera detaljerade kostnadsberäkningar i nyssnämnda hänseenden icke föreligga, böra utgöra hinder för att göra framställning hos Riksdagen om beviljande af medel, tillräckliga för verkställandet af samtliga i förslaget åsyftade, ännu återstående arbeten.

Det för dessa arbeten beräknade beloppet, 740,000 kronor, är visserligen betydande, men å andra sidan är det klart, att arbeten af den omfattning, som här är i fråga, icke kunna utan afsevärda uppoffringar åstadkommas. Skall slottet med tillhörande anläggningar icke blott bevaras från förfall utan ock försättas i ett i öfrigt tillfredsställande, mot dess historiska och konstnärliga betydelse svarande skick, torde därför, efter de besparingar och indragningar i det ursprungligen uppgjorda förslaget, som redan gjorts, någon ytterligare nedsättning i den beräknade kostnadssumman icke böra göras.

Hvad särskildt beträffar de förut omförmälda åtgärderna i fråga om »drabantstallet» och »götiska tornet», torde böra erinras, att i det af slottsarkitekten Lindegren uppgjorda kostnadsförslaget i fråga om dessa byggnader endast upptagits, beträffande den förstnämnda, dess rifning jämte i följd däraf nödig terrassering samt, i afseende å det senare, hufvudsakligen allenast yttre reparation. De i berörda hänseenden förordade åtgärder synas därför icke böra verka till rubbning i det uppgjorda kostnadsförslagets slutsumma.

Att i större utsträckning än riksmarskalksämberet i sin förenämnda skrifvelse den 1 februari 1906 föreslagit anlita de tämligen knappt tillmätta medel, som stå till slottsförvaltningens förfogande för den vidlyftiga byggnadskomplexens årliga underhåll och vård, torde, därest andra för slottets och kungsgårdens förvaltning nödiga utgifter skola därmed kunna bestridas, icke heller böra ifrågasättas.

Jag tillstyrker därför, att framställning måtte hos Riksdagen göras om beviljande af hela det för utförande af nu ifrågavarande arbeten erforderliga beloppet, 740,000 kronor, hvilket emellertid, på sätt föreslagits, lämpligen torde kunna fördelas på fem år med 160,000 kronor för ethvert af de fyra första åren och 100,000 kronor under det sista året.

Då det tydligen är önskvärdt, att de återstående arbetena må kunna snarast möjligt komma till utförande, anser jag mig böra förordna, att de belopp, som äro afsedda att komma till användning under andra och tredje byggnadsåren, anvisas å 1908 års stat och att hälften af samma belopp, eller 160,000 kronor, må disponeras redan under innevarande år.»

Då det skick, hvori slottet och därtill hörande byggnader för närvarande befinna sig, synes nödvändigöra en reparation af den omfattning, som i den kungl. propositionen föreslagits, finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande framställning. I sammanhang härmed vill utskottet dock framhålla önskvärdheten däraf, att för kostnadernas nedbringande ackordsarbete eller entreprenad användes i den utsträckning, sådant lämpligen kan ske.

*Utskottets
yttrande.*

På grund af det anförda hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till utförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af slottsarkitekten Lindgren uppgjorda kostnadsförslag med de af öfverintendentsämbetet däri vidtagna jämkningar, af sålunda föreslagna arbeten vid Drottningholms slott med tillhörande anläggningar, för hvilkas verkställande medel icke redan anvisats, bevilja ett anslag af 740,000 kronor samt däraf å extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 320,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af sistnämnda belopp redan under innevarande år disponera 160,000 kronor.

Stockholm den 18 mars 1907.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservation

vid punkterna 1:o) och 3:o):
af herr J. T. Larsson mot utskottets motivering.

Bil. Litt. A.

**Tabell öfver ordinarie anslagen under riksstatens
Första hufvudtitel.**

1907 års riksstat anslår:		Kungl. hof- och slottsstaterna.	Förslag till blifvande riksstat:	
Anvisning i kontant.			Anvisning i kontant.	
Kronor.	ö.		Kronor.	ö.
<i>Kungl. hofstatsanslagen.</i>				
748,000	—	Kungl. Maj:ts hofhållning	748,000	—
192,000	—	Hans Kungl. Höghet Kronprinsens hofhållning och handpenningar för Hennes Kungl. Höghet Kronprinsessan	192,000	—
100,000	—	Hans Kungl. Höghet Hertigen af Skåne	100,000	—
26,000	—	Hans Kungl. Höghet Hertigen af Västergötland	26,000	—
26,000	—	Hans Kungl. Höghet Hertigen af Närke	26,000	—
28,000	—	Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan af Dalarne	28,000	—
56,400	—	För underhåll och vård af möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	56,400	—
45,000	—	Kungl. hofstallets utfodring	45,000	—
22,500	—	Polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott	22,500	—
3,000	—	Rosersbergs slott	3,000	—
50,000	—	Ved och kol för de kungl. hofven	50,000	—
S:gr 1,296,900	—		S:gr 1,296,900	—
<i>Kungl. slotten.</i>				
63,000	—	Reparationer å Stockholms slott med flera för de kungl. hofven upplåtna byggnader	63,000	—
11,250	—	Brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott	11,250	—
24,600	—	Drottningholms slott	24,600	—
6,000	—	Gripsholms slott	6,000	—
8,250	—	Ulriksdals slott	8,250	—
8,000	—	Haga lustslott och park	8,000	—
3,000	—	Strömsholms slott	3,000	—
S:gr 124,100	—		S:gr 124,100	—
S:a 1,421,000	—		Summa 1,421,000	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
Första hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
<i>Kungl. slotten.</i>		
Till utförande af reparationsarbeten vid Drottningholms slott.....	320,000	—